

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Škafja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvenavstrijale štete 6 K. Kdor hoči sam post, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, — List se dopošilja do odpovedi, — Udje „Kataž. Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine, — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5, — Rokopisi se ne vraščajo, — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, Inserati se sprejemajo do srede zjutraj, — Svo zaprete reklamacije se poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Bojni grom.

Zopet so dvignili slovanski narodi na Balkanu svoje puške in handžare v obrambo svetega križa in zlate svobode. Črnogorski sokoli so poleteli v albanske gore in bolgarski junaki so odkorakali proti Makedoniji. Tudi Srbe je vzdignilo strašno navdušenje za vojsko v boju proti Turčinom. Balkanski narodi hočejo osvoboditi one svoje brate, ki se vzdihujejo pod turškim jarmom.

To ni prvi boj za osvobodjenje balkanskih narodov izpod turškega nasilstva. Bolgari so prišli pod oblast krutega Turčina leta 1390, ko se jim je Šišman, zadnji kralj takrat na Bolgarskem, predal na milost in nemilost. Skrajna je ravnal Tureki ž njimi še precej prizanesljivo, pa vedno bolj kruto. Dolge dobe so minule v mraku in tlačenju, toda iskra narodne samozavesti je vedno tlela pod pepelom. Ko se je v početku preteklega stoletja najprej osvobodila Grška in potem tudi Srbija dobila samoupravo, je bila njih želja po solncu svobode in neodvisnosti vedno večja. Toda sami so bili preslabi, zato so pričakovali pomoči zdaj od zapada, zdaj od severa. Leta 1877. se je njih upanje izpolnilo, prišel je severni stric Rus ter jih osvobodil izpod turškega jarma, pod katerim so vzdihovali celih 500 let. Toda Bolgari v Makedoniji so še vedno ostali pod carigradskim sultanom.

Tudi srbsko robstvo je trajalo dolgo. Kralj Lazar je prenehal plačevati Turkom davek ter poklical krščanske vojaške rodovine na Kosovo polje. To se je zgodilo leta 1389. Sultan Murat je to zvedel in se napotil proti Srbom, da jih užuga z orožjem. Na Kosovem polju so se zgrabili. Začela se je strašna bitka. Tri dni so se nasprotniki kakor divji levi zaganjali drug v drugega in že se je nagibala zmaga na srbsko stran. Ta čas pa je srbski vojvoda Vuk Branković prestopil s svojim krdelom v vrste turških vojakov ter se ž njimi združen bojeval proti svojim bratom po veri in narodnosti. Zmagali so neverniki. In oči tistega časa je trajala srbska sužnost. Želja po svobodi si dolgo ni mogla najti prave poti in pravih oseb. Še-le leta 1804 je nastopil Kara Džordžija (Črni Jurij) ter poklical srbski narod v vojsko zoper Turke. Po več srečnih bojih jih je pregnal iz dežele in l. 1807 jim je naskokoma vzel tudi trdnjavo Belgrad. Toda stara srbska bolezen, zavist različnih vojvod nasproti vedno uplivnejšemu Črnemu Juriju, je vse uspehe zopet pokopala. V sled needinosti so Srbi kmalu obnemogli, sam Črni Jurij je obupal in pobegnil v Avstrijo. Strahovito so sedaj razsajali Turki po Srbskem, dokler se jim ni na cvetno nedeljo leta 1815 uprl Miloš Obrenović. Temu se je posrečilo premagati Turke in leta 1817 je proglasila Srbija Miloša za kneza srbskega. Skrajna še od turškega sultana odvisna, je postala leta 1826. vsled ruskega posredovanja popolnoma svobodna. Toda Stara Srbija s Kosovim poljem vred je ostala še do danes pod turškim polumescem in srbska raja (kristjan pod turškim jarmom). Je v teh krajih še nadalje vzdihoval po svobodi.

Črna gora ima svoj početak na Kosovem polju. Po nesrečni bitki na Kosovem polju je ustanovil Jurij Balšo samostalno kneževino črnogorsko. Ta se je stoletja bojevala s divjimi Turki za križ in zlato svobodo. Posebno v času od leta 1852—1868 so jih hoteli Turki s silo podjarmiti. Sprva so Črnogorci zmagovali, pozneje so jih pa napadli Turki s tako silo, da se jim niso mogli obraniti. Priznati so morali turško nadoblast. Še-le leta 1878 se je na berlinskem sestanku velevlasti proglasila in priznala neodvisnost Črne gore. Toda Črna gora se čuti vedno premajhno in zato bi rada razširila svoje meje na turško ozemlje, kjer prebivajo srbski in albanski kristjani.

Grki so mnogo grešili proti slovanskim narodom na Balkanu in so večkrat potegnili s Turki proti njim. Toda tudi ti zahrbtni in izdajalski spletkarji so prišli pod turško premoč. Ko so se naveličali strahovitega nasilstva turških poveljnikov in janičarjev, so se leta 1821 uprli in dosegli leta 1830 samostalnost grškega kraljestva. Nekaj Grkov je še na otokih in v Albaniji do danes ostalo pod Turki.

To je kratka zgodovina bojev slovanskih narodov na Balkanu. Sedaj se je začela ta zgodovina nadaljevati. V prejšnjih časih je stala vedno Rusija ob strani teh narodov, za svobodo se bojujočih, in si s tem osigurala njihovo naklonjenost, Avstrija je stala

ob strani. Sedaj je prišel čas, da tudi Avstrija pokaže svojo naklonjenost jugoslovanskim narodom in jih štiti pri njih boju za svobodo svojih bratov v Turčiji.

Črnogorsko-turško bojišče.

Črnogorci se vojskujejo v treh glavnih armadah. Severni armadi, to je tisti, ki je najbližje srbski meji, poveljuje general Vukotič. Ta armada se vojskuje okoli Berane in en del je do 13. oktobra že dosegel mesto Bjelopolje v Stari Srbiji ob novopazarski meji, katero se je udalo Črnogorcem. Srbsko ljudstvo v Novem Pazarju sprejema Črnogorce z veliko radostjo. V cerkvah se vrše službe božje za zdravje kralja Nikite. — Južna armada, kateri poveljuje general Martinovič, se pomika ob vzhodni strani Skaderskega jezera, torej skoraj ob morju, proti mestu Skader. Prekoračila je že reko Bojano, ob kateri leži Skader in hoče torej zajeti mesto od vzhodno-južne strani. Srednji armadi poveljuje princ Danilo. Ta armada je najmočnejša in se pomika na zapadni strani Skaderskega jezera proti mestu Skader. Ta armada je imela že največ bojov pri Podgorici, pri Dačiču, pred Tuzijem, okoli utrdb Ščipanič, Rogana, Vranje, Plavnica in je baje že dospela pred skadersko predmestje Nikolac.

Boj pri Berani in Bjelem polju.

Zadnjič smo poročali, da so Črnogorci pri Berani ob severni turško-črnogorski meji stopili na turško ozemlje. Bila je to severna armada, kateri poveljuje general Vukotič. Prva poročila, ki so jih poslali v svet Turki in njih prijatelji, da so turške čete pri prvih bojih premagale Črnogorce in da so Turki udrlji celo v Črno goro, so bile neresnične. Takoj prve dni so imeli Črnogorci srečo. Vukotič se dobro drži pri Berani, čeprav si mora vsako ped zemlje, na katero stopi, izvojevati, en del njegove armade pa je srečno zasedel severno od Berane važno postojanko Bjelo polje v Sandžaku Novi pazar. Turški vojaki so zapustili Berano, katero so Črnogorci zasedli.

Boj pri Podgorici.

V četrtek, dne 10. oktobra, je srednja črnogorska armada napadla turške utrdb v bližini črnogorskega mesta Podgorica, katero se nahaja komaj 5 km od turške meje.

Najprvo je naskočila močno utrjeni hrib Planinica. Boj je pričelo črnogorsko topničarstvo. Prvi strel se je izprožil iz topa, katerega je nameril najmlajši sin črnogorskega kralja, princ Peter. Kralj Nikita in princ Mirko sta z generalnim štabom že od ranega jutra na gori Forica blizu Podgorice čakala na potek boja. Ko je počel prvi strel, je kralj Nikita vstal in napravil znamenje križa, vojaška godba pa je zaigrala črnogorsko narodno himno (kraljevo pesem). Po kratkem boju, ki je trajal 20 minut, so Črnogorci pregnali Turke z utrdb na gori Planinici. Vrh gore so prvi Črnogorci zasedli črnogorsko zastavo. Po poročilih iz Belgrada so v bojih pri Planinici imeli Turki 600 mrtvih, na črnogorski strani pa je padlo 400 vojakov. Po boju se je kralj Nikita s princem Mirkom vrnil v glavni tabor, kamor sta se vrnila po boju tudi princa Danilo in Peter. Nato se je vršilo vojno posvetovanje.

Srednja armada prežene Turka z gore Dečič.

Glas o zmagi pri Planinici je silno navdušil vse črnogorske čete. Še isti dan, to je 10. oktobra, je armada prestolonaslednika Danila po hušem boju ob 4. uri popoldne pregnala Turke z močnih utrdb na gori Dečič. Zmagovalci so odvezli Turkom 4 topove. Črnogorci so streljali s svojimi topovi tako dobro, da so turški topovi morali utihniti. Turški poveljnik utrdb Dečič, major Sethadine bej se je s častniki in velikim številom vojaštva udal. Število mrtvih in ranjenih je na obeh straneh zelo veliko. Turki kakor Črnogorci so se hrabro bojevali. Ko so Črnogorci premagali Turke na gori Dečič, se je pomikala armada princa Danila proti mestu Tuzi. Črnogorci so zapodili Turke s planine Šipčanik.

Črnogorci napredujejo.

V petek, dne 11. oktobra opoldne so Črnogorci po hušem boju premagali Turke pri trdnjavi Rogam v bližini mesta Tuzi ter z naskokom vzele trdnjavo. Napad na trdnjavo je izvršila srednja črnogorska armada, kateri je poveljeval princ Danilo. Turški po-

veljnik je padel v boju. Črnogorci so s svojimi topovi obstreljevali turško postojanko na gori Vrano. Boj je trajal do večera. Še-le, ko je nastala popolna tema, so se boji prekinili. Kralj Nikita, prestolonaslednik Mirko in princezinja Ksenija so ves dan opazovali boj z nekega hriba v bližini bojišča.

Črnogorci prodirajo vedno dalje proti Tuzi, ki je največji kraj med Podgorico in Škadrom. Vzeli so dne 11. t. m. poleg Rogame tudi utrdbo Vranjo; od teh dveh postojank lahko obvladajo popolnoma mesto Tuzi. Če pače Tuzi, imajo Črnogorci prosto pot v mesto Skader.

Dne 13. oktobra so korakale črnogorske čete proti mestu Tuzi. Zjutraj, dne 14. oktobra, so začeli obstreljevati mesto in utrdb. Črnogorci so poslali v mesto svojega odposlanca, kateri je podal Turkom pogoje, naj se udajo.

Turki so zahtevali, naj jim dovolijo Črnogorci prost odhod z vsem vojaštvom, katerega je 5000, in orožjem v Škadër, kar so pa Črnogorci odklonili. Dovolili so jim, da lahko prosto odidejo v Bar ob morju, od koder se lahko na črnogorske stroške odpeljejo z avstrijskim parnikom v Carigrad. Novejša poročila pravijo, da so Črnogorci dne 14. t. m. Tuzi že od vseh strani začeli oblegati.

Armada generala Martinoviča prodira na jugu vedno dalje, je prekoračila reko Bojano in je po kratkem boju dne 11. oktobra zavzela turške utrdb na gori Taraboš. Turki so tega dne naskočili Martinovičevo kolono, a so bili odbiti. Ta armada je že tudi prodrla do turške utrdb Planica, ki leži južno od Tuzija. Črnogorske čete so že tudi obstreljevale skadersko predmestje Nikolac.

Črnogorci zmagujejo.

Čete generala Vukotiča so v nedeljo, dne 13. oktobra po hušem boju zavzele goro Vizitor pri Gusinju, ki je visoka 2200 metrov. Turki so imeli na tej gori močne utrdb, pa so v boju izgubili veliko moštva ter so zbežali. Vukotičeva armada je še isti dan zasedla dve turški postojanki.

Črnogorci se torej vedno bolj približujejo svojemu cilju: Škadru. Ovira za oviro pada, kmalu bo skadersko zidovje zablestelo pred njihovimi očmi. Kakor se poroča iz Carigrada, so črnogorski vojaki že skoraj pred durmi skaderskimi.

Kralj Nikita obišče ranjence.

V Podgorici se nahajajo bolnišnice za ranjence. Vsi prostori so prenapolnjeni z ranjenimi Črnogorci in Turki. Kralj Nikita je obiskal dne 10. in 11. oktobra ranjence v bolnišnici, jih je tolažil ter pohvalil njih junaštvo. Princezinja Ksenija vodi postrežbo in skrb ranjencev. V bolnišnicah primanjkuje zdravnikov, tako da mora več ranjenih vojakov vsled tega umreti, ker se jim ne pride z zdravniki na pomoč. Avstrija je ponudila Črnogorcem en oddelk „Rdečega križa“ za samaritansko delo med ranjenci na bojnem polju in v bolnišnicah. Črnogorci so ponudbo radovolje vsprejeli in so veseli, da gre Avstrija Črni gori tako lepo na roko.

Grška proglasila Kreto za svojo last.

Iz Aten se dne 14. t. m. poroča, da je Grška anektirala (za svojo proglasila) otok Kreto. Ministrski predsednik Venizelos je v seji grške zbornice, katere so se udeležili tudi poslanci s Krete, naznanil, da je grška vlada odobrila sklep narodne skupščine na Kreto, da se proglasi Kreto za grško last. V ta namen je odslej za Kreto in Grško le ena skupna državna zbornica. Ministrski predsednik je pozval kretške poslance, naj se podajo zopet na Kreto, kjer se bodo vsled določil grške ustave vršile nove volitve. Venizelos je še omenil, da bo Grška vkljub želji po miru s pomočjo zaveznih držav z upanjem na zmago se postavila po robu vsem nevarnostim, ki ji pretijo.

Turki prekoračili srbsko mejo.

Iz Belgrada poročajo, da so turške čete pri Ristovecu zjutraj, dne 14. t. m. prekoračile srbsko mejo. Mesto Ristovac leži ob reki Morava na južnem koncu Srbije v bližini bolgarsko-turške meje. Turške čete so napadle srbske utrdb pri Ristovecu in baje dosegle nekaj uspehov. Na potu pa so zažele na srbsko armado, s katero so se zapletle v vroč boj. Srbi so jako razjarjeni, ker je turško vojaštvo začelo vojsko pred in brez napovedi vojne.

